

S P R A W O Z D A N I A

Sprawozdanie z piątego międzynarodowego Kongresu Studiów Międzynarodowych (Global International Studies Conference) pt. Dialogue Across Borders in Turbulent Times: Addressing Global Challenges – organizowanego przez World International Studies Committee, 1–3 kwietnia 2017 r., Tajpej

Od 1 do 3 kwietnia 2017 r. w Tajpej odbył się piąty międzynarodowy Kongres Studiów Międzynarodowych (WISC Fifth Global International Studies Conference). Konferencja została zorganizowana przez Światowy Komitet Studiów Międzynarodowych (World International Studies Committee – WISC) wspólnie z Tajwańskim Stowarzyszeniem Stosunków Międzynarodowych (Taiwan Association of International Relations – TAIR) oraz National Taiwan University (NTU).

Światowy Komitet Studiów Międzynarodowych jest stowarzyszeniem krajowych i regionalnych stowarzyszeń studiów międzynarodowych. Jego początki sięgają 1993 r., kiedy z inicjatywy m.in. Barry'ego Buzana na konwencji International Studies Association (ISA) doszło do spotkania przedstawicieli władz narodowych i regionalnych stowarzyszeń studiów międzynarodowych. W 2017 r. WISC został zarejestrowany w Szwajcarii jako międzynarodowe stowarzyszenie naukowe. Obecnie zrzesza 25 stowarzyszeń studiów międzynarodowych (w tym m.in. International Studies Association, European International Studies Association – EISA i Central and East European International Studies Association – CEEISA).

Misją WISC jest promocja międzynarodowej współpracy naukowej dotycząca w szczególności tych krajów oraz regionów, które wciąż są niedostatecznie reprezentowane w międzynarodowych badaniach¹. Od 2005 r. WISC organizuje co trzy lata kongresy. Dotychczas odbyło się ich pięć (Istambuł 2005, Ljubljana 2008, Porto 2011, Frankfurt 2014, Tajpej 2017). W piątym kongresie WISC w Tajpej wzięło udział ponad 450 badaczy z całego świata, w tym przedstawiciele Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Uniwersytetu Łódzkiego oraz Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.

Kongres rozpoczęła sesja plenarna, w której wystąpienie pt. *The Post-Western World Order: Assumptions, Rationales, Predictions* wygłosił prof. Barry Buzan (London School of Economics). Prelegent przybliżył główne czynniki wpływające na kształt współczesnego porządku międzynarodowego (dyfuzja potęgi, kryzys globalnego kapitalizmu, terroryzm, masowe migracje, zmiany klimatu). Wskazał on również, jakie potencjalne konsekwencje dla ładu międzynarodowego mogą mieć Brexit oraz prezydentura Donalda Trumpa.

¹ <http://www.wiscnetwork.org/about-wisc/presentation-of-wisc> (data dostępu: 5.05.2017).

Sesje panelowe prowadzono w ramach 31 sekcji tematycznych. Jedną z sekcji tematycznych – S53: Governance of Global Economy, Trade and Finance – koordynowały dr Karina Jędrzejowska i dr Anna Wróbel reprezentujące Instytut Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego. W ramach tej sekcji wygłoszono ponad 20 referatów. Poruszono w nich zagadnienia przemian zachodzących we współczesnej gospodarce światowej, wpływających na zarządzanie i rozwój globalnego porządku gospodarczego. Szczególnie uważnie podjęto problem ewolucji reżimów międzynarodowych, a także regionalnych mechanizmów integracji gospodarczej i współpracy. Poszczególne wystąpienia dotyczyły czynników zmiany i procesu ewolucji globalnego zarządzania handlem międzynarodowym (m.in. multilateralizm i bilateralizm w polityce handlowej, rola krajów rozwijających się w globalnym systemie handlu, podmioty niepaństwowe w liberalizacji handlu, polityka preferencyjnych umów handlowych, kryzys WTO, megaregionalne porozumienia handlowe – TTIP i TPP) oraz zarządzania międzynarodowym systemem finansowym (m.in. problem regulacji międzynarodowego systemu finansowego, kraje rozwijające się w globalnych instytucjach finansowych, zapobieganie kryzysom finansowym i zarządzanie nimi, waluty międzynarodowe, reforma Międzynarodowego Funduszu Walutowego), a także regionalnych mechanizmów zarządzania gospodarczego.

Sekcja S53: Governance of Global Economy, Trade and Finance została podzielona na siedem paneli. Pierwszy z nich pt. Global Governance: Selected Mechanisms and Institutions był poświęcony wybranym aspektom i mechanizmom globalnego zarządzania. Panelowi przewodniczył Mark Robbins (University of Toronto), który wygłosił referat *Internet, Industry and International Trade in Asia: Institutional Identity on the Road to Better Economic Policy*. Jako druga głos zabrała mgr Aleksandra Jaskólska z ISM UW, która omówiła pozycję i aktywność Indii w regionalnych instytucjach w Azji i na Pacyfiku. Prelegentka zwróciła uwagę, że Indie od lat mają trudne relacje z regionalnymi instytucjami i partnerami. Podkreśliła, że w związku z nieudolnym procesem integracji z Azją Południową Indie znacznie skuteczniej włączają się w proces instytucjonalizacji w regionie Azji i Pacyfiku oraz Azji Południowo-Wschodniej. W efekcie Indie stały się jednym ze strategicznych partnerów Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN) i stają się coraz ważniejszym aktorem w procesie integracji w Azji i Pacyfiku, o czym świadczą nie tylko negocjacje strefy wolnego handlu z ASEAN, ale również zaangażowanie w proces tworzenia Wszechstronnego Regionalnego Partnerstwa Ekonomicznego (Regional Comprehensive Economic Partnership – RCEP).

Wystąpienie dr hab. Joanny Starzyk-Sulejewskiej (ISM UW) zatytułowane *System of Representation and the Coordination of Cooperation of the European Union with the United Nations* było poświęcone relacjom między dwoma organizacjami międzynarodowymi – Unią Europejską i Organizacją Narodów Zjednoczonych. Wystąpienie zostało podzielone na cztery części. Pierwsza dotyczyła charakteru udziału Unii Europejskiej w działaniach ONZ i systemie ONZ. Druga stanowiła szczegółową analizę

mechanizmów, instytucji i procedur reprezentacji WE/UE w ONZ oraz koordynacji współpracy z ONZ w okresie poprzedzającym wejście w życie Traktatu z Lizbony. W trzeciej referentka omówiła zmiany w procedurach reprezentacji i koordynacji po wejściu w życie Traktatu z Lizbony. Następnie przybliżyła kluczowe kwestie dotyczące współpracy między Unią Europejską a ONZ w dziedzinie bezpieczeństwa oraz w obszarze wspierania rozwoju.

W panelu poruszono ponadto problem wpływu integracji gospodarczej ASEAN na opiekę zdrowotną w regionie Azji Południowo-Wschodniej (Louin Tagud Adayo, De la Salle University-Manila) oraz roli Azjatyckiego Banku Inwestycji Infrastrukturalnych (Asian Infrastructure Investment Bank – AIIB) jako narzędzia realizacji interesów geopolitycznych Chin (José Miguel Alonso Trabanco).

W drugim panelu obejmującym kwestie rozwojowe i problemy ochrony praw człowieka (Alternative Approaches to Development, Gender-based Violence, and Human Rights Implementations) wygłoszono pięć referatów: *What is Good Governance in Northern Burma* (Yongli Ku, Linnaeus University, Szwecja), *Putting Women's Rights on the Agenda: A Comparative Analysis of Policy Processes to Address Domestic Violence in Malawi and Uganda* (Dr Vibeke Wang, Chr. Michelsen Institute, Norwegia); *Human Rights and Labor Standards in the FTAs between the E.U. and China* (dr hab. Paweł K. Frankowski, Uniwersytet Jagielloński), *Dialogue versus Arms Embargo: Political Effectiveness of the Human Rights Agenda in EU-PRC Relations* (mgr Magdalena Kania, Michał Rekowski, Uniwersytet Jagielloński), *Is There a Human Right to Development in China?* (dr Steve On, National Sun Yat-Sen University, Tajwan). Spośród wymienionych szczególnie interesującą prelekcję wygłosił dr hab. Paweł Frankowski, który przybliżył problem promocji standardów pracy i praw człowieka w Chinach z wykorzystaniem klauzul dotyczących tych zagadnień w umowach o wolnym handlu. Referent zwrócił uwagę na ewolucję porozumień o wolnym handlu zawieranych przez Chiny. Państwo to, mając przewagę komparatywną w handlu międzynarodowym, opartą w dużej mierze na taniej sile roboczej, przez długi czas było niechętnie przyjmowaniu zobowiązań międzynarodowych, które mogłyby negatywnie oddziaływać na poziom konkurencyjności chińskiego eksportu. Z tego względu Chiny nie podpisały większości konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy oraz pomijały to zagadnienie, tworząc strefy wolnego handlu. Polityka Chin w tym zakresie ulega stopniowej zmianie, o czym świadczy umowa o wolnym handlu z Szwajcarią, w której zawarto postanowienia dotyczące dialogu w obszarze praw człowieka i ustanawiające mechanizm monitorowania standardów pracy. Referent wskazał ponadto główne metody i normy promujące chińską wizję standardów pracy, ze szczególnym naciskiem na stosunki z Europą.

Trzeci panel prowadzony przez dr Annę Wróbel był poświęcony międzynarodowemu systemowi finansowemu i przepływowi inwestycyjnym. Poszczególne wystąpienia dotyczyły rozwoju AIIB i jego tożsamości (prof. Chueiling Shin, National Sun Yat Sen University, Tajwan), miejsca Azji Wschodniej w międzynarodowym

systemie finansowy (dr Karina Jędrzejowska), chińskich inwestycji bezpośrednich na Węgrzech (Samuel Rogers, prof. Jeffrey Henderson, University of Bristol), znaczenia rynków wschodzących w procesie globalizacji (dr Dilip Das, St. Petersburg Institute of International Political Economy) oraz polityki luzowania ilościowego prowadzonej przez Europejski Bank Centralny (Hirotaka Suzuki). Doktor Jędrzejowska omówiła rolę państw rozwijających się w procesie transformacji gospodarki światowej na przykładzie wpływu gospodarek Azji Wschodniej na globalne zarządzanie finansowe. Referentka przybliżyła zarówno ewolucję współpracy państw regionu z globalnymi instytucjami finansowymi, w tym z Międzynarodowym Funduszem Walutowym i Radą Stabilności Finansowej (Financial Stability Board – FSB), jak i rozwój regionalnej współpracy w tym obszarze i jej instytucjonalizację.

Panel czwarty pt. *Global Trade Governance: New Trends and Developments*, któremu przewodniczyła dr Karina Jędrzejowska, skoncentrował się na wybranych problemach polityki handlowej państw i nowych tendencjach i wyzwaniach w światowym systemie handlu. Referenci przedstawili takie zagadnienia, jak: kryzys wielostronnego systemu handlowego WTO, problem barier pozataryfowych w negocjacjach rolnych TTIP i TPP, proces proliferacji preferencyjnych porozumień handlowych na przykładzie polityki handlowej Japonii, rola TPP jako płaszczyzny kreacji nowych norm w handlu międzynarodowym. Doktor Anna Wróbel poddała analizie rolę aktorów niepaństwowych w procesie kształtowania polityki handlowej. Skupiła się na wpływie organizacji pozarządowych i społeczeństwa obywatelskiego na kształtowanie przez rządy stanowisk w wielostronnych i dwustronnych negocjacjach handlowych. Autorka referatu postawiła również pytanie o możliwość przełamania impasu w rokowaniach rundy Doha, m.in. dzięki większemu zaangażowaniu aktorów niepaństwowych na forum WTO.

Wystąpienia w ramach piątego panelu dotyczyły pomocy rozwojowej i rynku pracy. Dyskusja koncentrowała się wokół dwóch problemów. Po pierwsze zaangażowania Japonii w pomoc rozwojową oraz wykorzystania tych działań jako narzędzia realizacji celów polityki zagranicznej tego państwa. Po drugie rynku pracy w państwach ASEAN. Kolejny panel, pod hasłem *Global and Regional Economic Architecture*, ogniskował się wokół zagadnień instytucjonalizacji współpracy gospodarczej w wymiarze globalnym i regionalnym. Przedstawiono m.in. integrację Chin z gospodarką światową w wymiarze instytucjonalnym oraz szeroko omówiono proces transformacji globalnego zarządzania gospodarką światową w okresie po zimnej wojnie. W panelu referat pt. *OPEC in the International Economic Order* wygłosił dr Rafał Ulatowski (ISM UW), który skoncentrował się na roli OPEC w gospodarce światowej, wskazał różnice między interesami głównych członków OPEC w kontekście ewolucji rynku naftowego od 1973 r. oraz zagrożenia dla przyszłości rynku ropy naftowej.

Ostatni z paneli w sekcji, zatytułowany *Governance of Global Economy, Trade and Finance*, został poświęcony wyzwaniom i perspektywom globalnego zarządzania handlem światowym. Poruszono w nim m.in. następujące zagadnienia: dysfunkcjonalność

globalnego systemu zarządzania handlem światowym, rola megaregionalnych porozumień handlowych w systemie zarządzania handlem światowym, wpływ negocjacji TTIP i TPP na multilateralne negocjacje handlowe WTO (dr Anna Wróbel, referat *Dysfunctionality of Global Trade Governance – The Role Of Mega-Regional Trade Agreements*), a także przyszłość WTO w warunkach rosnącej liczby preferencyjnych porozumień handlowych oraz implikacje przemian zachodzących w globalnym systemie handlu dla państw rozwijających się (Deepak Raj Pandaya, Jawaharlal Nehru University).

Pracownicy ISM UW aktywnie uczestniczyli również w panelach zorganizowanych w ramach innych sekcji tematycznych. Dr Rafał Ulatowski wygłosił referat *Energy Diplomacy. In Search for Better Understanding of the State Activity in the Energy Sector* w sekcji S34: Theories, Debates, and Practices at the Intersection of Peace and Security Studies. Z kolei w sekcji S20: The Regional and Global Impact of the Arab Spring and Crises in the Middle East zaprezentował on referat *Rentier State in the 21st Century: Internal and International Aspects. Geo-Economic Perspective*. Doktor Paula Marcinkowska w sekcji S06: The European Union, Asia: Bilateral and Interregional Negotiations przedstawiła referat *The Impact of Regional Turbulences on Inter-Regional Cooperation: The Case of EU–Asia Relations*. Wystąpienie koncentrowało się wokół trzech pytań badawczych: Jaki jest potencjał UE do angażowania się we współpracę międzyregionalną z Azją? Jak stosunki między Unią a Azją rozwijają się pod względem wyzwań regionalnych? Jakie są perspektywy tej współpracy międzyregionalnej w odpowiedzi na globalne wyzwania? Magister Aleksandra Jaskólska w wystąpieniu *China-Pakistan Alliance: Implications for India* przeanalizowała wpływ zacieśnienia relacji Chin–Pakistan na politykę zagraniczną Indii. Referentka zastanawiała się, w jaki sposób i w jakim zakresie zbliżenie pomiędzy Chinami a Pakistanem wpłynie na politykę Indii, które chcą być postrzegane jako główna potęga w regionie Azji Południowej.

Na konferencji referaty wygłosili również przedstawiciele innych polskich ośrodków akademickich. Doktor hab. Agata Ziętek (Zakład Stosunków Międzynarodowych, Wydział Politologii UMCS), występując w panelu South China Sea: International Security Perspectives zaprezentowała referat *European Union Policy Toward South China Sea Rivalry*. Doktor hab. Artur Gruszczyk, prof. UJ, uczestniczył w panelu poświęconym problemom współczesnych migracji, prezentując wystąpienie *Borders in Turbulent Times: Schengen as the Inside/Outside Divide*. Doktor Marcin Grabowski (Instytut Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Jagiellońskiego) przedstawił temat: *Is Sino-American Complex Economic Interdependence a Myth or Reality?* W panelu Arms and Security Governance dr Tomasz Pugaczewicz (Instytut Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Jagiellońskiego) zaprezentował wystąpienie *U.S. Weapon Delivery to Ukraine Seen from the Perspective of Decision Making Models*. Z kolei dr Robert Czulda (Uniwersytet Łódzki) w panelu poświęconym problemom bezpieczeństwa międzynarodowego wygłosił referat

The Transatlantic Defense Alliance – A Diminishing Partnership? Doktor Grzegorz Nycz (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie) wygłosił prelekcję *Sanctions in the Policies of the U.S. and the EU: Comparison of Practices in the XXI Century and Analysis of Conditions of Efficiency*. Ponadto w panelu *The Policy on Environment and Energy in Post-Communist Countries: The Three Waves of Transitions of Ecology, Energy and Regime* dr Ksymena Rosiek z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie wygłosiła referat pt. *Water Scarcity as a Risk Factor in Energy Production Sector – Water Users, Water Services and it's Costs*. W panelu tym funkcję dyskutanta pełnił prof. Kazimierz Górka reprezentujący również tę uczelnię.

Program kongresu oprócz sesji plenarnej i sesji panelowych obejmował również trzy sesje semiplenarne (1. *Politics of Power and Balance in Asia*; 2. *The Profession of IR in a Global Perspective*; 3. *Ontology, Agency and Politics after Linguistic Turn*) oraz 12 okrągłych stołów (m.in. *U.S.-China-Taiwan Relations: Cross-Strait Relations*; *Macro-Historical International Relations*; *Re-imaging or Reproducing IR: How Critical is the Chinese IR?*; *Changing Relations with (South) East Asia? China, the Mekong and Beyond*; *Taiwan and the World*).

W trakcie kongresu odbyło się walne zebranie WISC, na którym wybrano nowy zarząd. W tajnym głosowaniu przedstawiciele stowarzyszeń studiów międzynarodowych wskazali pięcioosobowy zarząd: prezydent – Gunther Hellmann (Goethe University; German Political Science Association – DVPW); sekretarz – Roberto Dominguez (Suffolk University; Mexican International Studies Association – AMEI); skarbnik – Karina Jędrzejowska (Uniwersytet Warszawski; Polskie Towarzystwo Studiów Międzynarodowych); członek zarządu – Arie M. Kacowicz (Hebrew University of Jerusalem; Israeli Association of International Studies – IAIS); członek zarządu – Arlene B. Tickner (Universidad del Rosario, Bogotá; Colombian International Relations Network – REDINTERCOL).

Anna Wróbel